

KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA

PETER G. RICHARDS, *The Backbenchers*. Kolmas, uudistettu laitos. Faber and Faber Ltd, London 1974. 248 s.

Southamptonin Yliopiston brittiläisen hallintopin professori Peter G. Richards on tunnettu lukuista Englannin parlamenttia ja sen toimintaa kuvaavista teoksistaan: *Parliament and foreign affairs*; *Parliament and conscience*; *Patronage in British Government* jne. Richardsin kirja alahuoneen takapenkkiläisistä, *Honourable Members*, julkaistiin ensi kerran vuonna 1959 ja sen toinen painos vuonna 1964: teos on siten tuttu jo monille suomalaisillekin valtio-opin tutkija- ja opiskelijaikäluokille. Kolmas, nyt tarkasteltavana oleva *Backbenchers*-teoksen laitos on lähes kokonaan uudistettu ja siinä on tuskin muuta yhteistä aikaisempiin versioihin nähden kuin alahuoneen fyysistä olemusta koskeva kuvaus. Takapenkkiläiset esitellään täysin uudesta näkökulmasta vuoden 1971 poliittisessa ilmastossa.

Mikä sitten sai Richardsin tarttumaan uudeleen kynään, toisin sanoen, mitkä ovat ne huomattavimmat parlamentaarisessa elämässä tapahtuneet muutokset, jotka 1950-luvulta 1970-luvulle tultaessa aivan ilmeisesti tekivät mahdolltomaksi ajatuksen pelkästään uuden painoksen ottamisesta alkuperäisestä laitoksesta? Vuonna 1959 Richards väitti, että yksityinen kansanedustaja oli puoluepoliittisessa pelissä enemmän kuin pelkkä moukka, ja että mikäli takapenkkiläiset, nuo brittiläisen politiikan todelliset rivimiehet toimisivat keskenään yhdenmukaisesti, tällä saattaisi olla todellista vaikutusta julkisen politiikan sisältöön. Lähinnä takapenkkiläisten oman poliittisen aktiivisuuden lisääntymisestä johtunee, että tilanne nyt 1970-luvulla on varsin toinen: Englannissa hallituksen ja eräiden muiden toimeenpanovaltaa käyttävien valtioneuvoston toiminta on saatettu parlamentin erityisvaliokuntien yhä

tarkemman silmälläpidon alaiseksi; parlamentin käsittelyjärjestykseen suoritettujen muutosten ansiosta parlamentti käyttää aikaansa tehokkaammin nyt kuin menneinä vuosina; kansanedustajien yksityiset aloitteet ovat tulleet aikaisempaa merkittävämmiin hallituksen lakiesitysten rinnalle, ja edustajat ovat aikaisempaa paremmin onnistuneet irtautumaan parlamentin ulkopuolisesta painostuksesta. Vuonna 1968 Englannissa alkoi kuulua jo eri tahoilta valituksia siitä, kuinka kansanedustajien parlamentaarinen käyttäytyminen oli tullut liiankin vapaaksi!

Mitä viimeksi mainittuun kysymykseen tulee, niin luulen, että kehitys on Suomessa ollut pääpiirteittäin samanlaista kuin Englannissa. Tuskin kuitenkaan kansanedustajien oikeuksien ja vapauksien väärinkäyttö oli ainakaan kovin yleinen keskustelunaihe Suomessa vielä vuonna 1968. Sen sijaan nyt, vuonna 1974, asia näyttää tulevan esille eduskunnan työssä lähes viikottain ja kuukausittain. Tätä kirjoitettaessa viimeisin puheenaihe on edustajien esiintyminen eduskunnan täysistunnoissa sekä se, lankeaako tästä suurin kunnia asianomaisille edustajille itselleen vaiko istunnoissa puhetta johtavalle puhemiehelle.

Richardsin kirjan uusin laitos tarjoaa mielestäni hänelle tyypillisellä perinpohjaisella tavalla kuvattuna ajan tasalle saatetun poikileikkauskuvan parlamentin alahuoneen edustajien, rivimiesten ja takapenkkiläisten asemasta Englannin poliittisessa elämässä ja heidän poliittisen toimintansa puitteista.

Richardsin parlamentin jäseniin kohdistuvasta analyysistä olen päättelväni kaksi seikkaa. Ensinnäkin, Britanniassa vaadittavan 21 vuoden vaalikelpoisuusikärajan lisäksi vaalikelpoisuudesta on laeissa säännöksiä, jotka edelleenkin ovat pidemmälle vietyjä kuin Suomessa. Eräissä tapauksissa säännöksillä on myös poliittinen merkityksensä, kuten Richards

itsekin toteaa mm. edustaja Bernadette Devlinin tapausta kuvatessaan. Toiseksi, parlamentin jäsenistön uusiutuminen ja nuorentuminen on tapahtunut Englannissa suunnilleen samoja latuja kuin Suomessa; sen sijaan vaalijärjestelmien erilaisuuksien poliittinen merkitys käy ilmeiseksi kaksipuoluejärjestelmän säilyessä kaikesta huolimatta murtumattomana Englannissa ja eduskuntapuolueiden lukumäärän kasvaessa Suomessa vastaavana aikana.

Edelleen Richardsin tekstistä voi päätellä edustajien palkkauskysymyksen olevan ainakin yhtä monivivahteinen kuin Suomessa. Uusi, kiintoisa yksityiskohta on se, miten erään valtakunnallisen gallup-tutkimuksen numeroiden valossa osoitetaan valitsijoiden asenteen muuttuneen jossakin määrin myönteisemmiksi palkkauksen lisäämisen suuntaan sen jälkeen kun haastateltaville oli esitetty todelliset tiedot alahuoneen jäsenten palkoista ja muista eduista.

Puolueiden ja alahuoneen jäsenten välistä suhdetta analysoidessaan Richards kiinnittää mielestäni aivan perusteltua huomiota puolueiden työryhmien kasvaneeseen ja kasvavaan merkitykseen. Sen sijaan puolue- ja ryhmäkurijärjestelmien luonne on Englannissa jossakin määrin toisenlainen kuin Suomessa tai yleensä eurooppalaisissa monipuoluejärjestelmissä, joissa sosialistisilla puolueilla on edustuslaitoksen työssä keskeinen osuus.

Alahuoneen työskentelyä kuvaavassa osassa huomioni kiintyy Richardsin tapaan analysoida edustajien aktiivisuutta Hansard'in, alahuoneen istunnoista pidetyn keskustelupöytäkirjan avulla. Kuten Richards itsekin toteaa, keskustelupöytäkirja on mielenkiintoinen lähde, jonka avulla voidaan kartoittaa edustajien eri päivän kysymyksiä kohtaan tuntemaa mielenkiintoa ja aktiivisuutta, mutta silti edustaja-kohtaisesti rakennetut, pöytäkirjaan puhutun tekstin pituuden mukaiset Hansard-indeksit eivät välttämättä anna oikeata kuvaa keskustelujen tai ylipäänsä alahuoneen työn poliittisesta merkityksestä. Suuri osa yhtä hyvin Englannin alahuoneen kuin Suomen eduskunnan työstä tapahtuu poissa pöytäkirjojen ulottuvilta, joko valiokunnissa tai epävirallisissa eduskuntaryhmien kokouksissa. Puhuminen on hopeaa, vaikeneminen kultaa; tämä

näky myös Richardsin alahuoneen äänestyksiä koskevassa tarkastelussa.

Richards koskettelee mielenkiintoisesti myös eräitä muita parlamentaarisen työn ominaispiirteitä, kuten kyselytunteja, hyväksytyn lainsäädännön sisältöä, parlamentin toimeenpanovallan käyttäjiin kohdistamaa kontrollia, alahuoneen jäsenistön suhdetta virkamiehiin, valitsijoihin, eturyhmittymiin, paikallishallintoon, julkisuuteen ja tiedotusvälineisiin. Mielenkiintoinen on kuitenkin viimeinen luku, jossa tekijä kokonaisvaltaisesti kumoaa eräitä parlamenttiin ja parlamentarismiin liittyviä (yleismaailmallisia) harhoja.

Matti Oksanen